

SAMEN • REDZAME • WIJK

Startpakket voor een sociaal-ruimtelijk wijkprogramma in Overbos

Met het initiatief 'BuurtSaam' zet het College van Rijksbouwmeester en Rijksadviseurs (CRa) de ontwerppoging voor gezonde, sociale en veilige buurten op de agenda. Door middel van multidisciplinaire samenwerkingen ontwikkelt zij concrete ruimtelijke handvatten die de leefbaarheid en gezondheid in verschillende buurten in Nederland stimuleren. Eén van deze buurten is de wijk Overbos in de gemeente Haarlemmermeer. Met de deelname aan dit traject van het CRa streeft gemeente Haarlemmermeer naar meer 'samenredzame wijken', met Overbos als pilotcase.

Verder bouwen op wat er al is

De gemeente Haarlemmermeer heeft ervoor gekozen om in Overbos aan de slag te gaan als onderdeel van de uitwerking van het plan van aanpak van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). In dit document zijn elf aandachtswijken geprioriteerd waar de sociale en ruimtelijke kwaliteiten onder druk staan. Overbos is één van die wijken. De gemeente heeft bewust gekozen om dit vraagstuk vanuit het sociaal domein te benaderen, aangezien daar de kern ligt van veel van de uitdagingen in de wijk. Dit ontwerpend onderzoek dient als startpunt voor een integrale sociaal-ruimtelijk wijkprogramma in Overbos.

Naast het plan van aanpak GALA zijn de afgelopen jaren diverse projecten en studies uitgevoerd die van belang zijn voor Overbos, waaronder de gemeentelijke Omgevingsvisie (2022), Verdichtingsvisie (2021), Ontwikkelpaspoort Overbos (2023) en het Groeiboek Overbos (2024) van Podium voor Architectuur. In dit ontwerpend onderzoek zijn de ambities, principes en uitgangspunten uit deze relevante documenten samengevoegd en doorvertaald tot een toekomstvisie voor Overbos.

Een 'Samen • redzame • wijk' wat is dat?

Samenredzame wijken zijn buurten waar alle partijen samenwerken om het sociale welzijn van de bewoners te versterken, met extra aandacht voor diegenen die het meest kwetsbaar zijn. Deze wijken zijn inclusief en toegankelijk dankzij passende infrastructuur en ankerpunten (zoals voorzieningen en ontmoetingsplekken) afgestemd op de behoeften van buurtbewoners. Ontmoetings dragen niet alleen bij aan een beter welzijn, maar creëren ook nieuwe kansen waarbij bewoners van elkaar leren en elkaar ondersteunen. Van voedseloverschotten in lokale winkels die bij hulpbehoevende belanden (voorzieningen), het samen tuinieren (openbare ruimte) tot het organiseren van bijvoorbeeld groepsaankopen met de burens (wonen).

De ambitie voor een samenredzame wijk is abstract. Om hier handen en voeten aan te geven is deze door middel van ontwerpend onderzoek verder uitgediept. Dit is gedaan door middel van drie deelaspecten:

Samen: naar een geïntegreerd wijkprogramma voor korte en lange termijn

Redzaam: werk maken van sociale en maatschappelijke opgaven

Wijk: verder bouwen op bestaande, waardevolle plekken en structuren

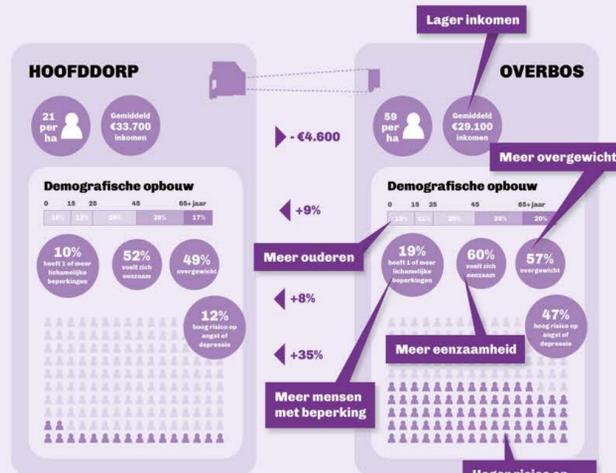
Een startpakket voor de Samen • redzame • wijk

Het werken aan samenredzame wijken is voor veel nog nieuw, spannend en lijkt complex. De resultaten van het onderzoek zijn daarom gebundeld in een overzichtelijk startpakket opgebouwd uit acht stappen. Op deze manier hopen wij beleidsmakers, maatschappelijke organisaties en wijkraden op een toegankelijke manier te inspireren om wijken samenredzaam te maken.

De wijk Overbos in Haarlemmermeer vormt hiervoor de pilot. In het vervolg van deze leperolle zijn de deelaspecten 'Samen', 'redzaam' en 'wijk' op methodische wijze uitgeschreven en tastbaar gemaakt voor Overbos. Hieraan zijn concrete producten en leerlessen gekoppeld die verder uitgebreid en uitgediept kunnen worden. Ons advies is om hier de komende jaren voortvarend mee aan de slag te gaan in Overbos en in de andere aandachtsgebieden van Haarlemmermeer. Veel lees- en kijkplezier!

SAMEN • REDZAME • WIJK

Startpakket voor een sociaal-ruimtelijk wijkprogramma in Overbos

Beeld: Data analyse van de gemeenschap van Overbos

R1 ANALYSE VAN DATA

Les 1: Meten is weten

Voor Overbos maken data al snel duidelijk dat de wijk een grote sociale opgave kent. Overbos heeft namelijk een hoger percentage kwetsbare inwoners dan andere wijken in Hoofddorp en Haarlemmermeer. De kwetsbaarheid concentreert zich met name in het noordelijk deel van de wijk. In dit deel zijn ook relatief veel sociale huurwoningen. Inwoners in Overbos blijken ook minder te bewegen en een ongezondere levensstijl te hebben.

Naast deze lokale opgaven zijn er ook verschillende overkoepelende opgaves die de wijk extra kwetsbaar maken. Zo neemt de vergrijzing landelijk toe, wordt de kloof tussen arm en rijk groter, is het maatschappelijk speelveld of afgelopen decennia erg versplinterd en zijn er bezuinigingen binnen het sociaal domein op komst. Nu al belanden sommige bewoners tussen wal en schip. Om ervoor te zorgen dat Overbos niet verder afglijdt van aandachtswijk naar achterstandswijk, is actie nodig.

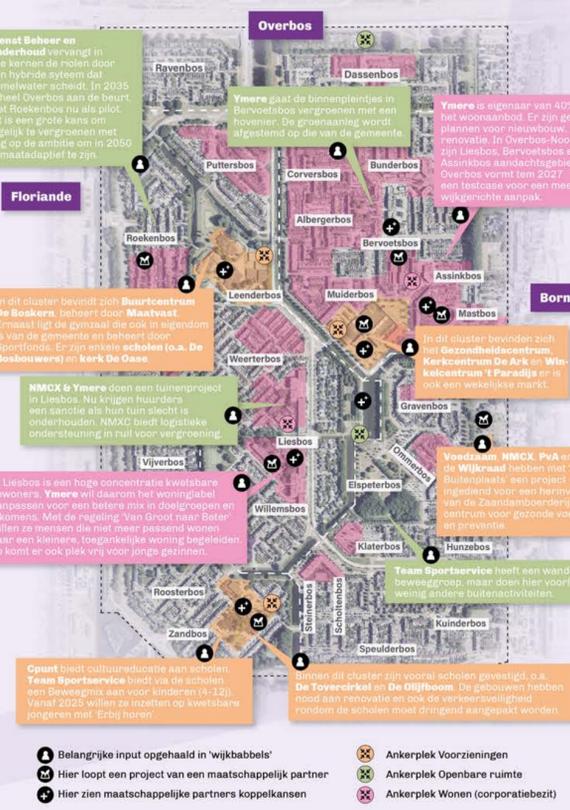
Het verzamelen van ruimtelijke en sociale cijfers geeft een eerste objectieve blik op de wijk. Het helpt de complexiteit te begrijpen, zaken in perspectief te plaatsen én op scherp te stellen.

Een sociaal-ruimtelijk wijkprogramma kan oplossingen bieden voor opgaves die op wijkniveau spelen. Het biedt een alternatieve, meer geïntegreerde benadering om grip te krijgen op deze cijfers. Door de samenredzaamheid van bewoners bij elke (nieuwe) ontwikkeling op de eerste plaats te zetten, wordt het mogelijk om tot slimmere oplossingen in de wijk te komen en de krachten van verschillende partners te bundelen. Zo wordt het mogelijk om slimmer te prioriteren, de fysieke leefomgeving te verbeteren én inwoners meer perspectief te bieden. Hierdoor nemen hun kansen toe om elkaar te ontmoeten, te ontspannen, te sporten, actief deel te nemen en een wooncarrière binnen de eigen buurt op te bouwen.

WIJKBABELS

Les 2: Maatschappelijke organisaties en sleutelfiguren zijn de oren en ogen van de wijk

Naast meetbare cijfers, kunnen ook kwalitatieve data niet ontbreken. Om inzicht te krijgen in het sociale wissel van een wijk, zijn persoonlijke ervaringen en verhalen onmisbaar. Wij adviseren daarom om te beginnen met gesprekken met professionele actoren, belangenvertegenwoordigers en sociale organisaties in de wijk. Daarnaast is het waardevol om in gesprek te gaan met sleutelfiguren: informele contacten die beschikken over sterke sociale netwerken en connecties hebben met moeilijker bereikbare doelgroepen. Vervolgens kunnen ook burgers bevraagd worden. Door deze gelaagde aanpak kunnen belangrijke kansen, knelpunten en projecten op de thema's wonen, voorzieningen en openbare ruimte in beeld worden gebracht. In de toekomst kan zo ingespeeld worden op diverse behoeften en wensen binnen de wijk. **Als bijlage 1 bij dit Startpakket** zijn de thematische buurtverhalen verder uitgewerkt.

Beeld: Verhaal van Overbos op basis van wijkbabbels

Kaarten: Belangrijkste opgaven per thema

R3 GEINTEGREERD DENKEN EN WERKEN

Les 3: Breng alle opgaven en ambities integraal in kaart

Ook samenwerking binnen de gemeente is belangrijk om ambtelijk en bestuurlijk draagvlak te creëren, zowel binnen het sociale als fysieke domein. De overkoepelende ambitie is om de samenredzaamheid in de wijk verder te vergroten. Door de drie thema's (wonen, openbare ruimte en voorzieningen) met elkaar te verbinden, kunnen de opgaven op een integrale manier worden aangepakt. Op basis van de drie thema's zijn opgave kaarten gemaakt (boven) en ambities uitgediept (onder). Samen zorgen ze ervoor dat Overbos en haar bewoners er op vooruit kunnen.

3.1 De openbare ruimte is klimaatadaptief
Door de vele verharding staat de leefbaarheid in sommige buurten onder druk. Verandering van het klimaat versterkt dit. Ontbreken van toevoegen van groen en water helpt de gevolgen op te vangen en bewoners - maar ook fauna en flora - te beschermen.

3.2 De openbare ruimte stimuleert tot bewegen en ontmoeten
Een aantrekkelijke en goed ingerichte wijk stimuleert een gezonde leefstijl met voldoende beweging. Ze moet aantrekkelijk zijn voor diverse doelgroepen en zet aan tot (intergenerationele) ontmoeten.

3.3 De openbare ruimte is veilig
Een veilige plek om te leven is essentieel. Dit geldt zowel voor verkeersveiligheid als sociale veiligheid in de openbare ruimte. De veiligheid van de kwetsbaarste verkeersdeelnemers moet daarom de voorrang krijgen bij herinrichting. Op plekken waar zij veel komen dient hier extra aandacht voor te zijn (bijvoorbeeld scholen).

3.4 Voorzieningen zijn nabij
Zowel maatschappelijke als commerciële voorzieningen zijn toegankelijk voor voetgangers en fietsers. Dit betekent niet alleen iets voor de inrichting van en routes naar voorzieningen, maar ook de positionering van kwetsbare doelgroepen zoals bijvoorbeeld ouderen in de wijk.

3.5 Voorzieningen versterken elkaar
Aanvullende voorzieningen bevinden zich altijd op korte afstand van elkaar en zijn goed verbonden. Dit is niet alleen handig voor bewoners, maar biedt ook kansen om de schaarse ruimte optimaal te benutten. Ze zijn daarom complementair en idealiter ook multifunctioneel in gebruik.

S4 GOLVENBENADERING

Les 4: Gebruik projecten om werk met werk te maken

Deze manier van denken en werken is niet vanzelfsprekend, zeker niet binnen een grote gemeente zoals Haarlemmermeer. Het vraagt om een nieuwe manier van werken, zowel binnen de gemeentelijke organisatie als in samenwerking met partners en burgers. Daarom maken we gebruik van 'de golfmethode': Er komen onvermijdelijk een aantal grote transities of 'golven' op Overbos af: de gemeente werkt actief aan het klimaatbestendig maken van wijken, er is een Verdichtingsvisie vastgesteld en de uitwerking van het GALA-plan biedt kansen om aan de slag te gaan. Door deze projecten gekoppeld aan de thema's openbare ruimte, voorzieningen en wonen actief in te zetten kan iedere partij een golf vinden om op 'mee te surfen'. Zo zijn er vele koppeling kansen in Overbos te verzilveren!

3.6 Wonen is altijd op maat
Hier kan een starter oud worden. Een woning dient altijd geschikt te kunnen worden gemaakt aan de veranderende wensen van bewoners. De gemiddelde bewoner van Overbos wordt steeds ouder, zorgvragen nemen toe, er is behoefte aan ontmoetingsruimtes, enzovoort. Dit vraagt ander type woningen en gebouwen.

3.7 Wonen is betaalbaar
Iedereen heeft recht op een betaalbare woning. Dit ligt vanzelfsprekend, maar dat is het niet. De urgente woonopgave zorgt voor schaarste en steeds duurder woningen. Verduurzaming en kleinere wonen zorgt voor een lagere rekening, maar ook tot compactere buurten en realisatie van energiedoelen.

3.8 Wonen maakt buurten diverser
Meer (diverse) woningen in de wijk en omringende buurten zorgen ervoor dat iedereen een geschikte woning kan vinden. Door buurten ook verder te differentiëren ontstaan spontane ontmoetingen en nieuwe contacten.

3.9 Wonen is betaalbaar
Iedereen heeft recht op een betaalbare woning. Dit ligt vanzelfsprekend, maar dat is het niet. De urgente woonopgave zorgt voor schaarste en steeds duurder woningen. Verduurzaming en kleinere wonen zorgt voor een lagere rekening, maar ook tot compactere buurten en realisatie van energiedoelen.

3.8 Wonen is betaalbaar
Iedereen heeft recht op een betaalbare woning. Dit ligt vanzelfsprekend, maar dat is het niet. De urgente woonopgave zorgt voor schaarste en steeds duurder woningen. Verduurzaming en kleinere wonen zorgt voor een lagere rekening, maar ook tot compactere buurten en realisatie van energiedoelen.

Beeld: Bij grote golven is het mogelijk meerdere bouwstenen te verzilveren. Dit kan alleen als partijen worden aangehaakt en projecten worden gekoppeld.

S5 SOCIAAL-RUIMTELIJKE BOUWSTENEN

Les 5: Breng een kettingreactie van koppeling kansen op gang

Met sociaal-ruimtelijke bouwstenen wordt inzichtelijk gemaakt hoe de ambities voor een samenredzame wijk concreet gerealiseerd kunnen worden. De bouwstenen zijn gekoppeld aan de drie thema's openbare ruimte (groen), voorzieningen (oranje) en wonen (roze). Per bouwsteen is aangegeven of het om een quick win (Q), ruimtelijke ingreep (R) of beleidsmaatregel (B) gaat. Daarnaast zijn er bouwstenen om ambities een plek te geven in lopende processen (P).

Met deze set aan bouwstenen worden gemeente, ontwerpers, maatschappelijke partners en bewoners uitgedaagd om slimme, integrale oplossingen te zoeken voor de opgaven in de wijk. De bouwstenen kunnen ingezet worden bij zowel visievorming als de start van concrete herinrichtingsprojecten.

Door de combinatie van bouwstenen met golven is het mogelijk om een kettingreactie van kansen op gang te brengen. Zo kan de aanpak van corporate bezit bijvoorbeeld ingezet worden om bewonersdifferentiatie in de buurten te vergroten, te verdichten en een schuifpuzzel van doorverhuizingen op gang te brengen. Win-win-win dus!

Als bijlage 2 bij dit Startpakket is een overzicht van alle uitgewerkte bouwstenen gevoegd.

- Overzicht van bouwstenen:**
- A1 Eénrichtingsstraat
 - A2 Integraal toegankelijkheid
 - A3 Snelheidslimiet
 - A4 Parkeerbelegging
 - A5 Geclusterd parkeren
 - A6 Klimaatrobuust door 3-30-300
 - A7 Gouden randen
 - A8 Fietsparkeerplekken
 - A9 Schoolstraat & schoolpleinen
 - A10 Geveltuinjes
 - A11 Groene proefopstellingen
 - B Terrasjes en wijklocatie
 - Q Sociale kaart
 - Q Meervoudig ruimte gebruik
 - Q Aanvullende functies
 - R Buurtkamer
 - R Levendige plinten
 - Q Vrije experimenteer ruimte
 - Q Programmeren buurtparken
 - Q Kleinschalige evenementen
 - Q Tijdelijke invulling leegstand
 - Q Sociaal veilige speelplekken
 - R Corporate bezit differentiëren
 - Q Collectieve tuin
 - Q Schuifhuis
 - Q Alternatieve woonvormen
 - R Compact wonen
 - Q Dubbel duurzaam
 - R Verduichting als middel
 - R Modulair en biobased bouwen
 - P Werkplaatsstraject
 - P Wijkraad/programma
 - P Wijkraad/wijkbudgetten
 - P Strategie wijkparticipatie

SAMEN • REDZAME • WIJK

Startpakket voor een sociaal-ruimtelijk wijkprogramma in Overbos

Met 'BuurtSaam' zet het College van Riksadviseurs (CvA) de ontwerpogave voor gezonde, sociale en veilige buurten op de agenda. Door middel van multidisciplinaire samenwerkingen ontwikkelt zij concrete ruimtelijke handvatten die de leefbaarheid en gezondheid in verschillende buurten in Nederland bevorderen. Eén van deze buurten is de wijk Overbos in de gemeente Haarlemmermeer. Met de deelname aan dit traject van het CvA streeft de gemeente Haarlemmermeer naar meer 'samenredzame wijken', met Overbos als pilotcase.

Overbos is één van de aandachtswijken van gemeente Haarlemmermeer. De sociale en ruimtelijke kwaliteiten van de wijk staan onder druk. Om te voorkomen dat de wijk afglijdt van aandachtswijk naar achterstandswijk, is een sociaal-ruimtelijk programma richting de toekomst nodig. Door middel van ontwerp onderzoek is hiermee een start gemaakt. Aan de hand van 8 lessen kan de gemeente Haarlemmermeer en haar partners concreet aan de slag met het samenredzaam maken van Overbos en andere aandachtswijken.

Ontwerpteam:
VOIDS strategy, urbanism & landscape Endeavour

Ondersteund door:
College van Riksbouwmeester en Riksadviseurs (CvA)

In opdracht van:
Gemeente Haarlemmermeer

Datum:
Januari 2025

Wat hebben we gedaan? **Werkessies met diverse gemeentelijke afdelingen**

Wat is de volgende stap? **Implementeren van integrale werkwijze in projecten en participatieve aanpak van deze projecten in de wijk.**

Wat hebben we gedaan? **Werkessies met maatschappelijke partners om tot het programma te komen**

Wat is de volgende stap? **Werkplaats gebruiken om manifest uitwerken in sociaal-ruimtelijke aanpak**

Wat hebben we gedaan? **Wijkbabbels op de markt in Overbos**

Wat is de volgende stap? **Buurtverhaal verdiepen**

S6 WIJKPROGRAMMA

Les 6: Alleen door samen te werken kan een samenredzame wijk realiteit worden

De gemeente heeft het initiatief 'Buurtsaam' nadrukkelijk ingezet als katalysator om samenwerking op verschillende vlakken te verbeteren. Binnen de gemeentelijke organisatie gebeurt dit door verschillende afdelingen – zoals sociaal, fysiek en beheer – actief te betrekken. Daarnaast wordt samengewerkt met maatschappelijke partners in de wijk, waaronder Maatvast, de GGD, Podium voor Architectuur, de Boskern, de Wijkraad, sportverenigingen en woningcorporatie Ymere.

De ambities voor een samenredzame wijk zijn in werksessies met de maatschappelijke partners tot stand gekomen en doorvertaald naar ambities voor een Wijkprogramma. Een Wijkprogramma kan een

krachtig hulpmiddel om sociaal-ruimtelijke oplossingen voor de wijk te kunnen implementeren. Het helpt als (communicatie)middel om samen dezelfde stip op de horizon te zetten en een sterk signaal kan geven om in Overbos aan de slag te gaan. De gemeente nodigt partners uit om het Wijkprogramma samen verder uit te schrijven en te concretiseren met een concrete tijdslijn, bijbehorende acties en rolverdeling.

W7 TOEKOMSTVISIE

Les 7: Verbeelding op ooghoogte en kaart werkt

De thema's openbare ruimte, voorzieningen en wonen zijn doorvertaald naar een toekomstvisie op kaarten en ooghoogtes. Gekoppeld aan de kaarten hebben de bouwstenen een plek gekregen. Zo wordt duidelijk waar welke oplossing toegepast kan worden. De toekomstvisie is als volgt:

7.1 Groene en gezonde corridors van de toekomst
Overbos kenmerkt zich door een stevige groene dooradering op wijkniveau. Deze groene dooradering moet ook op buurtniveau versterkt worden. Op deze manier worden mensen en buurten beter met de wijk en Hoofddorp verbonden. Door te werken vanuit een sterke hiërarchie van Leefstraten op buurtniveau (S), Groen-blauwe aders op wijkniveau (M), Polderlinten op bovenwijkeniveau (L) en Stadsassen op stadniveau (XL) wordt het mogelijk om slimme keuzes voor klimaatmaatregelen, ontmoeting en mobiliteit te maken.

7.2 Veerkrachtig netwerk van ankerpunten
Diverse trends en ontwikkelingen zorgen voor een onzekere toekomst voor de ankerpunten in de wijk. Om de ankerpunten weerbaar te maken wordt gewerkt aan drie doelen. Ten eerste zorgen fijne langzaamverkeerverbindingen tussen de voorzieningen en met de buurt voor nabijheid. Kwetsbare weggebruikers hebben hier altijd voorrang (ook op doorgaande wegen). Slimme programmering zorgt voor een gebalanceerd aanbod. Zo zijn er wijkankerpunten (zoals scholen, een wijkpark of -plein, de huissarts en winkels) langs een centrale Wijkkring en buurtankerpunten (zoals buurtkamers, speelplekken en buurtparkjes en -pleintjes) langs Buurtverbindingen. Ten tweede moet de profilering en het multifunctionele ruimte gebruik (rondom) van ankerpunten beter zodat de levensvatbaarheid en herkenbaarheid van deze plekken toeneemt. Ten derde moeten actieve plinten en (stapsgewijze) kwalitatieve herinrichting er voor zorgen dat deze plekken als kloppende harten van de wijk gaan fungeren.

7.3 Differentiatie op wijk- én buurtniveau
De buurten in Overbos kennen weinig diversiteit in doelgroepen, woonprogramma en openbare ruimte. Hierdoor voelen de afzonderlijke buurten aan als geïsoleerde eilanden, waarbij het groen en de infrastructuur eerder als barrières dan als verbindingen functioneren. Dit zorgt voor gescheiden leefwerelden en een fysieke kloof tussen arm (met name in Overbos-Noord) en rijk (met name in Overbos-Zuid), met clustering van sociale problematiek als gevolg.

Differentiatie op wijk- én buurtniveau is noodzakelijk om fysieke en sociale barrières te doorbreken. Er moet daarom slimmer geprogrammeerd worden. De bestaande kwaliteiten van de wijk vormen hiervoor het uitgangspunt. Aan de randen van de buurten staat prettig wonen, met focus op de groene hoofdstructuur, centraal. De hoofdstructuur kan daarmee als de 'ritssluiting' van de wijk fungeren. Dit zijn plekken met heldere voorkanten, groene kwaliteiten en levendige plinten. Hier wonen doelgroepen die deze hoofdstructuur ook vaak gebruiken, bijvoorbeeld omdat ze elders werken of naar school gaan. In de buurten staat compact wonen centraal. Bewoners kijken hier naar elkaar om. Jonge gezinnen doen boodschappen voor ouders. Ouderen passen op de kinderen als jonge ouders aan het werk zijn. In de buurten wordt verder gebouwd op waardevolle projecten, zoals clusters van beschermd wonen. Het parkeren in de buurten is geolusterd zodat ruimte ontstaat voor buurtvoorzieningen zoals buurttuintjes, ontmoetingsplekken en robuust groen. Rondom de voorzieningen is optimale afstemming tussen doelgroepen en het type voorzieningen. Rondom scholen vinden jonge gezinnen een plek en dicht bij het hart van de wijk is aandacht voor ouderen die slecht ter been zijn.

Om werk te maken van deze slimme programmering is het bezit van de corporatie een belangrijke sleutel en vormt verdichting het perfecte middel. Zo kan elke Overbosser een leven lang in eigen buurt blijven wonen!

Beeld 1: Een groene en gezonde corridor van de toekomst is...
1. ... gezond met ruimte voor beweging en ommetjes.
2. ... verbonden door goede routes en verbinding met elders.
3. ... aantrekkelijk door heldere adressering en herkenbare architectuur.
4. ... in balans met mobiliteit op maat passend per structuur.
5. ... klimaatadaptief door inrichting afgestemd op mens en dier.

Beeld 2: Een veerkrachtig ankerpunt is...
1. ... divers door verschillende functies in de plint.
2. ... nabij door goede langzaamverkeerverbindingen vanuit alle buurten.
3. ... levendig met kwalitatieve ontmoetingsplekken als hart van de wijk.
4. ... adaptief door flexibel ontwerp met overmaat voor aanpassing o.b.v. behoeftes.
5. ... veilig door voetgangers en fietsers op één te zetten.

Beeld 3: Een diverse buurt is...
1. ... een emancipatiemachine waar starter oud kan worden.
2. ... herkenbaar door sterke identiteit van openbare ruimte en gebouwen.
3. ... energieneutraal voor een lage energierekeningen en comfortabel wonen.
4. ... collectief met voldoende ruimte voor initiatieven van bewoners.
5. ... compact met veel ontmoetingen, groen en woningen op korte afstand.

Drie beelden tonen de potentie van een samenredzame wijk op ooghoogte. Een toekomst waarin de diversiteit van Overbos wordt benut om kansen te bieden voor de bewoners van de wijk. Een toekomst waarin bestaande ankerpunten worden versterkt tot harten van de gemeenschap en nieuwe ankerpunten worden toegevoegd om op lokale behoeftes en opgaven in te spelen.

Het eerste beeld laat zien hoe de doorgaande structuren van de wijk kunnen floreren als gezonde en groene corridors. Hier is volop ruimte voor ommetjes, verbindingen en ontmoeting in een groene omgeving. Ook is er ruimte voor voldoende waterberging en biodivers groen. Op zichtlocaties en bij wijkcentres is ruimte voor kwalitatieve verdichting. Voldoende aandacht voor sociale programmering is hierbij een belangrijke randvoorwaarde. Op deze manier ontstaan levendige plinten waar bewoners elkaar ontmoeten en kleinere appartementen voor starters en ouderen uit de wijk. In de wijk ontstaat hierdoor ruimte voor gezinnen die behoefte hebben aan een grotere woning met tuin.

Het tweede beeld toont de potentie van het bestaande winkelcentrum 't Paradijs dat kan doorontwikkelen tot het hart van de wijk. Het winkelcentrum, waar het leven zich nu vooral aan de binnenzijde afspeelt, biedt de

potentie om letterlijk en figuurlijk 'binnenste buiten' te worden gekeerd. Zo kan de levendigheid en activiteit, die er tijdens marktdagen al is, zich blijvend richten op de omliggende buurten en het aangrenzende Elspeterbos. Dit toekomstige hart van de wijk reikt door goede trage verbindingen tot ver in de buurten. Hierdoor kan deze plek optimaal bereikt worden te voet en te fiets. Naast de levendigheid die ontstaat door winkels, maatschappelijke voorzieningen en een aantrekkelijk plein, kan dit centrum ook een belangrijke ontmoetingsplek en thuisbasis worden voor de kwetsbare ouderen in de wijk. Daarmee biedt deze plek een inspirerend voorbeeld voor alle voorzieningclusters binnen Overbos.

Het derde beeld laat zien dat op buurtniveau een belangrijke sleutel ligt om meerdere opgaven tegelijkertijd aan te pakken. Denk hierbij aan bewonersdifferentiatie, vergroening, verduurzaming, compact bouwen, ruimte voor bewonersinitiatieven en het creëren van toegankelijke, herkenbare ontmoetingsplekken voor alle doelgroepen. Door doelgroepen niet langer te scheiden op wijkniveau, maar te mixen binnen de buurt ontstaan spontane ontmoetingen en kunnen jongeren en ouderen in hun vertrouwde omgeving blijven wonen. Door parkeren slim te clusteren wordt ruimte vrij gespeeld voor groen en wonen.

Groene en gezonde corridors van de toekomst
1. ... Stadsas die de wijk met stad en regio verbindt.
2. ... Polderlinten die de wijk met de parken verbindt.
3. ... Wijkaders die buurten verbinden.
4. ... Leefstraten die mensen verbinden.

Veerkrachtig voorzieningen netwerk
1. ... Wijkring een trage route met wijkankerpunten.
2. ... Buurtverbindingen trageroutes met buurtankerpunten.

Diverse buurten en wijken
1. ... Groen stedelijk wonen langs groene en gezonde corridors.
2. ... Compact buurtsaam wonen in de buurten van de wijk
3. ... Wonen nabij voorzieningen centraal in de wijk.
4. Corporatiebezit als kans

Kaart: projecten kaart met belangrijkste plekken voor quick-wins en grote projecten.

W8 PROJECTEN KAART

Les 8: Zet stippen op de horizon en start morgen

Een sociaal-ruimtelijk wijkprogramma moet worden opgesteld zodat duidelijke stippen op de horizon gezet kunnen worden. Hierin moeten projectdefinities voor de grote projecten (golven) worden opgenomen. Daarnaast moet voor het laaghangend fruit (quick wins) concrete financiering worden georganiseerd. Zo kan de leefbaarheid in de wijk op korte termijn al een enorme boost krijgen.

Door alle lagen van het onderzoek over elkaar te leggen ontstaat een projectenkaart met de grote golven en quick wins die input vormen voor het sociaal-ruimtelijk wijkprogramma. De kleuren op de kaart geven aan welk thema (openbare ruimte, voorzieningen of wonen) op welke plek het meest belangrijk is.

- Grote golven/projecten**
- Quick wins**
- 41** Eénrichtingsstraat
Waar: Leefstraten
Wat: Instellen éénrichtingsverkeer
- 43** Groene proefopstellingen
Waar: Leefstraten
Wat: Proefopstellingen in éénrichtingsstraten
- 44** Schoolstraat & Schoolpleinen
Waar: Rondom scholen
Wat: Instellen autovrije zone bij aanvang- en sluitingstijd
- 45** Terrasjes en wijkcafé
Waar: Paradis
Wat: Programmeren van centrale ontmoetingsplek van de wijk
- 46** Buurtparken programmeren
Waar: Elspeterbos
Wat: Financieren activiteiten programma park
- 48** (Tijdelijke) invulling leegstand
Waar: Boerderij Zandam Lijweg
Wat: Maatschappelijke functie programmeren
- 49** Schuifhuis
Waar: N.L.B.
Wat: (Tijdelijke)huisvesting om schuifpuzzel op gang te brengen
- 51** Werkplaats / Platform31
Waar: Geen locatie
Wat: Verder uitwerken sociaal ruimtelijke wijk aanpak

